

MAGYAR
KURIR

M D C C C V I I - dik

ESZTENDŐRE.

Dr. Decsy Sámuel

es

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Pántzél Dániel

által.

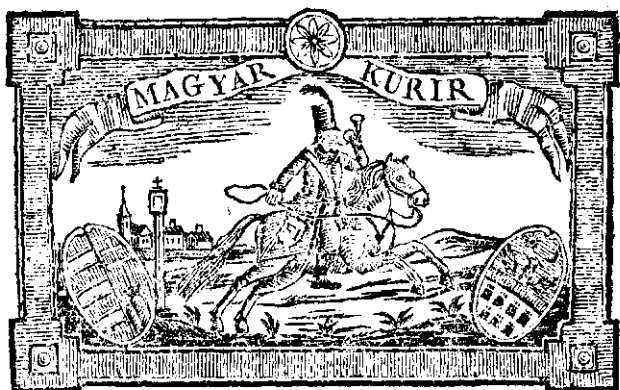
IV. Fertály Esztendő.

1807. évi
restől

az epü-

Bétsben 1807.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nr. 27.

**A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS AP. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.**

Jeddít Hétszél, Pénteken October 2-ik napján
1807-ik évtizedben.

B é t s.

A' múlt Sz. Mihály hólnapjának végződése ezen Cs. rezidentziára nézve nem örvendtes, hanem inkább sokakra nézve igen szomorú és rettentő volt. A' múlt Szerdát követett éjjel, éjszél után két fertállal napnyugot és észak közt szörnyű szélvész támadván, reggeli hatodfél óráig egyenlőképen dühösködött, a' leg keményebb ágyú durrogások és égi dörgések módjára harsogott, a' kertekben, mezőkön, és erdőkben számos elő fákat vagy két felé tördelt, vagy a' földből gyökerestől együtt ki tépett, széllyel hányt, azoknak az épü-

D d a

leteknek hejazatjairól, a' mellyeket leg inkább érdeklett, a' tserép zsendelt le szaggatta, sok keményeket le rontott az ablakokat vagy bé verte, vagy sarkaikból ki ragadván rámostól együtt öfzve tördelte. — A' belső és a' Leopold nevezetű külső város közt folyó Duna viz ágán talált nagyobb és apróbb hajókat köteleikről leszaggatta, az apróbbakat öszve tördelte, 's elmerítette, a' nagyobbakat a' belső és külső város közt lévő középső hid lábaihoz tsapta, azokat öfzve szoritván a' felette meg áradtt folyó viz olly nagy zúgást és harsogást okozott, hogy a' viz mentében lévő útzámban és házakban senki is szeméit álomra nem botosáthatta. — A' belső városban a' Sz. Agoston rendén lévő Szerzetes Papok templomának tornyát a' földhöz tsapta, a' külső városokban sok házat le rontott, meg károsított. Minémü károkat okozott légyen ez a' szörnyű szélvéfz a' szomszéd falu helységekben, hővebben meg fogjuk hallani. Méltó leszen meg jegyzeni, hogy ezen szörnyű szélvéfz alatt az ég kárpitja olly sürün bé volt tsillagokkal vonva, hogy az ég és ezek közt külömbiséget tenni nehezen lehetett. Viradtakor délről sűrű fekete felhő kerekedvén havas esső kezdett esni, és egész estig tartott. Ebből tapasztalni lehet, hogy a' természet regulaiban is találtnak néhánykor ki fogások. Hasonló szélvéfzre a' leg korosabb emberek sem emlékezhetnek, és illyent többet érni az üvegeseken ablakosokon és a' ház héját tserép zsendellel fedőkön kívül senki érni nem kíván.

Felsőges Urunknak Saltzburgból leendő vífza

jövetelének idejét senki bizonyosan meg határozni nem tudja. Csász. Kir. Feldmarsal Lajtnánt herczeg Rosenberg Generálissimus Károly Kir. Fő Herczeg eleibe utazott, a' kit néhány napok múlva köztünk szemlélni szerentsénnk leszén. — Styriának és Carinthiának eddig volt Praesidensét G o e s Grófot a' Saltzburgi tartománynak fő Igazgatójává tenni méltoztatott Fels. Urnnk.

Hadi Tudósítások.

A' Svéciai Pomeraniához tartozó Rügeni szigetnek fel adattatása, a' hova tudniillik Stralsundnak meg hódoltatása után a' Svéciai Király 11000 főből álló seregével együtt, mint hátorságosabb helyre által ment vala, a' Párisi Monitörnek 17-ik Septembri darahjában következőképen adattatik elő: „A' Svéciai Király, úgy mond, a' Rügeni szigetből haza ment. Generál Báró Toll, a' Svéciai Armádia maradványának commandirozó Vezérje meg értvén, hogy a' Fr. testörző sereg matrozjai oda érkeztek, számos hajókat kőzítse nek, és hogy az azon sziget ellen ki rendelt expeditió minden szempillantatlan készen legyen azon szigetnek meg támadására, Brüne Marsallal capitulálni kívánt. A' Fr. vezér Generál Reillet olly végből hozza is küldötte; de mivel a' nevezett Svékus Vezér azon szigetet neutrálissá tenni igyekezett, semmi kedvező válasz nem adatott nékie. Végtere személyesen Stralsundba menvén B. Toll, a' következő szikkelyekből álló capitulatióra lépett a' múlt September 7-ik napján a' nevezett Fr. Marsallal:

1) A' Svéciai Armádia a' Rügeni szigetből ki megyen, 's azt a' Frantzia Armádiának által adja. — 2) Hólnap után (az az Sept. 9-ik napján) dél tájban, a' Rügeni szigetet a' Gustowtól Drammendorfig nyúló lineában el foglallya a' Frantzia hadi nép — 3) Nyólcz nap alatt a' Svéciai Armádia a' Wittowi és Jasmundi félszigetekbe, és napkelet felől a' Dunizevitz és Pathus közt fekvő tartományba magát visszavonnyá. — 4) 11 nap alatt a' Wittowi és Jasmundi félszigetektől is ki fog költözni. — 5) 20 nap alatt azon szigetnek napkeletre fekvő részét is oda hagyja, és egy hólnap alatt valamint az egész Rügeni szigetből, úgy szinte az Umwanzi, Hiddensei, Wibni, Rüdéni és Greifswaldi szigetektől is ki költöznek a' Svekus hadi seregek. — 6) Ugy szinte a' Svéciai hajóseregek is, a' hadi seregeknek engedtetett időpontya alatt a' Pomerania és Rügeni sziget mellett lévő tengerből el távoznak. — 7) Hogyha a' Svéciai hadi népnek egészlen való ki költözése után annak betegjei, tábori butorjai, 's lovai hátra maradnának, azoknak gondviselések végett Svekus hivatalbéliék maradjanak hátra. — 8) Meg engedtetik a' Svéciai Armádiának, hogy a' Pomerániai és Rügeni kikötő helyekben, annak által vitetéseére szállító hajokat fogadjon bérbe, úgy mindazáltal hogy azokat hiven és a' leg rövidebb idő alatt vissza küldje, és hogy útjokban azokat senki se háborgassa, Svéciai hajók kísérik vissza is. — 10) Hogyha mindazáltal a' Rügeni szigetből katonákkal vagy butorokkal megterhelt ki evező hajók, közzül vagy valamellyik, vagy mindenik ten-

geri történetből a' Pomerániai és Rügeni partokhoz vissza hajtattnának, illendő segítséggel lesznek erántok, és nem mint ellenséges, hanem mint neutralis hajók úgy fognak tartattni s. a. t. — Kélt Stralsundban két párban, September 7-ik napján, 1807-ik esztendőben. Alá irattattak Marsal Brüne a' Francia Császár és Olasz Országai Király Armadiájának fő vezérje. J. P. Báró Toll lovas-ság Generálisa, és a' Rügenifzigetben lévő Svéciai Armadiának fő Igazgatója.

Melly szörnyűképen bántanak légyen a' tsendes békességben élt Dánia ellen küldetett Anglus hajósereg Koppenhága városával, 's annak ártatlan lakosival a' következő környülállásos tudósításból ki fog téttni: Azon szörnyű ágyúztatás után, melly négy éjjel és három nap szakadatlanul tartott, es azon rendkívül való bátor védekezés után, mellyhez hasonlót még csak képzelni sem lehet, végtére kénytelen volt a' Dániai Királyok rezidentziája Koppenhága városa capitulálni, 's az azt ostromló Anglus hadi népnek meg hódolni, a' melly Capitulatio a' kuriroknak sok ide 's tova való futkosások után Septemb. 7-ik napján, este felé ment tökéletességre, mellynek ereje szerént az egész Dániai hajó sereget, még pedig egészen fel fegyverkeztetve és kivezhető közsülettal áttaf kell a' győzedelmes ellenségnek adni, és a' meg határozott hat hetek alatt mind a' várnak mind a' két Holmnaak birtokában ök fognak meg maradni. — A' Sz. Mária nevét vise-

lő fő templomon kívül a' város északi részében több útzák, nevezetesen az úgy nevezett Nerregarde Landemarket és Offergade útzák, tsak nem egészen elpusztitattak az ostromlás alatt; 20000 tüzés bombinal, rakétáknál, szurkos kofzorúknál, 's egyéb pusztító golyóbisoknál többet lövöldözött bé a' városba az ostromló ellenség. Az Amalienburgba egyetlen egy tüzés golyóbis esett, és az is a' koronaherceg General Adjutánsának egyetlen egy fiatskáját agyon ütötte. — A' meg gyulladt házakból az útzakra ki futott férfiak, asszonyok 's gyermekek közül igen sokat meg öldöstek az agyú golyóbisok.

(A' többi következik.)

Frantzia Birodalom.

A' Párisi tudósítások szerént, soha egy időben sem építettek olly számos és szép házak Párisban mint N a p o l e o n Császár uralkodása alatt, kinek meg határozott akaratja oda t'zélöz, hogy ezen fő város külső fényességére nézve is meg különböztetteffék a' több Európai fő városoktól, A' közönséges piatzoknak meg ékesítettésekre nézve, nemtsak számos régi épületek, hanem néhány útzák is le rontatnak, 's újabb épületek tétetnek azoknak helyeikre. Sok idegen herczegek és fő rangú utasok nagy summa pénzt visznek oda és költönek ott el; soha sem pengett a' Párisi piaczokon annyi arany és ezüst pénz mint most. — Azok a' kik N a p o l e o n Császárt haza lett menetelétől fogva, vagy közelről látták, vagy vele beszélték, azt erősitik, hogy soha sem volt egészségesebb

mint most. Valahányszor vagy Párisban, vagy másutt magát mutatja, mindenkor ezen örvendező kiáltással fogadtatik a' néptől: **Ellyen Ellyen a' Császár!**

A' 17-ik Septembéri Párisi Zsurnalok azt hirdetik, hogy értésére esvén I. Sándor Császárnak, melly képtelenül bánnyon Anglia a' tsendes békefélegben elt de minden vétkeiken kívül megháborítatott Dánusokkal, felette felindúlt, megbosszonkodott, 's leg ottan parantsolatot adott a' tengeri dolgokra ügyelő Tanátsnak az eránt, hogy minden Kronstadti kikötő helyben találtató hadakozó hajók fegyverkezettessenek fel. Ezen környülállásokból azt huzzák ki a' Franczia Országi Zsurnálisták, hogy I. Sándor Császár Anglia ellen hadat indítani, és a' Svéciai Királyt azon Ország szövetségétől el vonni késni nem fog. A' Párisi Fő Kormányfőék minden Franczia kikötő helyekben lévő Dánia Országi hajókat meg intetett, hogy ha az Anglus zsakmányozó hajóknak kezekbe esni nem akarnak, továbbra is azokban maradjanak.

Még a' következő tárgyról is emlékeznek a' Párisi Zsurnalisták, t. i. hogy a' most Párisban múltató Német Országi Primas, a' Moguntziai volt Papi Vá. Fejedelem, mind Napoleon Császárral magával, mind a' külső dolgokra ügyelő Fr. Ministerrel (Champagny Urral, a' ki ennekelötte belső dolgokra ügyelő minister volt) gyakran Conferentiát tart, mellynek az ő itileték szerént a' Rénusi Confoederatióknak, avagy szövetségnek, és a' Sz. Pápa és Német Ország közt leendő Con-

eordatának, az az, egyházi dolgoknak végképen való elintezése fő tzielja.

A' Fels. Pruffziai Királynak Párisban lévő követje Generál-Lajtinánt Knobelsdorf a' Pruffziai Statusoknak Rénusi Confoederatióba való felvételéseket már egynéhány versben sürgette, de még eddig semmi kívánatos választ nem vehetett az iránt. — Ezen Rénusi Szövetségben lévő Statusok Tribunaljának avagy fő törvényszékjenek fel állitása végett, olly ujabb rendelés tétetődött, hogy nem egy, hanem kettő állitattassék fel, egyik a' déli Német Ország részéről Monachiumban, egyik az északi Német Ország részéről pedig Drézdában. Az illy Tribunálok lesznek az olly esetekben a' bírák, a' mellyekben a' jobbágyok magok uraik ellen panaszt tesznek.

BCU Cluj / Central University Library Cluj Déli Német Ország.

A' Westfáliai Királyság Constitutiójának továbbbi folytatása a' tzikkelyeknek rendek szerint:

13. Tzikkely. E' szerént a' Királyi Ministereknek száma négyre és egy Status Titoknokra leszen szorittatva, úgymint az igasság ki szolgáltatására, a' belső, a' hadi dolgokra, a' finantziára, a' kereskedeésre, és az Ország kintsére vagy kasszájára ügyelő ministerekre.

19. Tzik. Mindenik minister köteles leszen a' reá bízott dolgokról, és a' Kir. parantsolatoknak elközöltetésekről számot adni. A' többi tzikkelyek a' belső kormány formáját és az Ország igazgatásának módját tárgyazzák.

20. Tzik. Azok közt legnevezetesebb az, hogy egy Status Tanács fog ott fel állítani, melly 25 tagokból áll, a' kiket az Ország Karjai és Rendjei választanak magok között, hanem annak Elő-ülőjét maga a' Király nézi és nevezi ki.

21. Tzik. A' Status Tanács tagjainak semmi fizetések nem lesznek, őket a' Király öszve hivathattya, üléseket meg hosszabíthattya, és széllyel is oszlattathattya.

22. Tzik. Az Ország Karjai és Rendjei 100 személyekből fognak állani, nevezetessen 70 bir-
tokokból, 15 kereskedőkből és fabrikánsokból,
és 15 polgárokból.

23. Tzik. Az egész Ország osztályokra, minden Osztály Kerületekre, minden Kerület Kantonokra, minden Kanton municipalitásokra lesznek fel osztattatva.

24. Tzik. Az Osztályokat Préfektusok fogják igazgatni, minden Préfekturának egy Tanácsa és egy közönséges Osztálya fog lenni.

25. Tzik. Minden Kerületnek egy All-Préfektusa, egy tanácsa, a' Municipalitásoknak pedig egy egy Polgármestere lesznek.

26. Tzik. Az Osztálybéli tagokat a' Király nevezi ki, tudniillik $\frac{4}{6}$ részét az Osztálybéli nevezetesebb emberek között, $\frac{1}{6}$ részét a' gazdagabb Kereskedők között; $\frac{1}{4}$ részét a' leg nevezetesebb Tudósok és Mesterek között. — Senki 21 esztendőse koráig tagja azon Tanácsnak nem lehet.

27. Tzik. A' Westfáliai Országba a' Napoleon Törvénykönyve vitetődik bé.

28. Tzik. Ottan is a' militaris Conscriptio álitódik fel.

Jegyzés. Méltó lefzen az itt előadott Westfáliai Ország Alkotmányáról meg tartani, hogy az hivatal szerént még nints ki hirdettetve, hanem hogy mint planum úgy terjesztetett a' Párisban lévő tartománybéli deputatusok eleibe, olly feltétel mellett, hogy ők az eránt, és annak meg jobbitatása eránt való gondolatjaikat nyilatkoztassák ki.

Elegyes Dolgok.

A' múlt nyári rendkívül való nagy és tartós hévség Pruffziában sok vérhast és epesárból származott hidegleléseket okozott, mellyek a' már annakelőtte is uralkodott idegek erőtlenségéből származott hidegleléssel, együtt nagy pufftitást tettek azon tartomány lakosi közt. — Egy tudó rothadással küzködő ember a' Londoni közönséges újság levelek által azt tette közönségesé, hogy azon nyavalyának orvoslására alkalmasabb eszköz a' tengeri szállónél nem taláztatik, és hogy 6 naponként három 's nagy ittze tengeri szállót meg éven azon nyavalyájától tökéletessen meg menekedett. — — A' múlt September 5. dik napján, reggeli 6 óra után 33' minutumkor a' Genuai tartománynak St. Remo városában nagy föld indulás tapasztaltatott, melly 15 secundaig tartott. Minden házak meg rendültek, de meg nem kárositattak; a' közép tenger ugyan tsendes volt, hanem igen fekete felleg függött a' felett, melyből szüntelen való sebes villamások tündöklöttek ki.

— Minekelőtte a' Fels. Svéciai Király a' Rügeni szigetből ennek általadása előtt el ment Brüne Frantzia Marsalnak azt izente, hogy kész a' Fr. Császárral békélféges alkudozásba botsátkozni. De a' nevezett Marsal ezen ajánlásra nem ügyelvén, óhajtott választ nem adott. — Kattaróban, Korfuban, Zanteben, Ceffaloniában, és a' több Jóniai szigetekben sok Anglus portékat találtak és foglaltak el az oda ment Fr. seregek. Mint-hogy az itt fel jegyzett szigetekben a' buzának és egyéb eleségnek nagy szüksége, Nápoly Országban pedig nagy bővsége van: arra való nézve azoknak oda való vitetésekre szabadságot adott I. J o s e f N a p o l e o n Nápolyi Király. — Az északi Amerikai egyesült Statusokban egy indulat, 's egyenlő bosszúság lelkesíti a' lakosokat, és tsak azok az Amerikai kereskedők rettegnek a' háborúság tűzének ki ütésétől, a' kiknek kereskedő hajóik vannak a' tengereken. Maga a' Pensylvanai tartomány 13635 fegyveres legényt allított ki és gyakorol a' fegyverben azon esetre, ha az Amerikai Statusok hadat inditnak Anglia ellen. — Az Amerikai 20 egyesült Statusok 200000 fegyveres embert állithatnak ki az ellenség ellen, annál inkább, mivel minden férfi lakos 60 esztendő koráig született katona. A' midőn a' Charlestowni lakosoknak értesekre esett volna az, mely képtelenül bánt a' Leopard nevezetű Anglus hadakozó hajó a' Chesapeak nevű Amerikai fregattal, mindnyájan fekete fátyolt kötöttek karjaikra. Egy fealett erköltsű ifjú ki katzagván őket a' kutyája lábaira kötött hasonló fátyolt. De ezen

tsintalanságának méltó jutalmát el is vette, mivel meg ragadván őtet a' köz nép, olvasztott szurokkal egész testét bé kente, azután pihben vagy pihelben meg hempergetvén a' város útzáin fel 's alá vezette. — A' Stuarti házból származott Kardinal York igensok kintset hagyott maga után, és még többet hagyott volna, ha 1796-ik esztendőben a' néhai VI. Pius Pápara vettetett hadiadónak ki fizetésére, klenodiumainak nagy részét, 's azok közt egy rendkívül szép rubin követ, mely 60 ezer forintra betsültetett, önként nem adta volna. — Életének utolsó nyolcz esztendeiben 4000 font sterling penziója vólt Angliától esztendőnként.

* * *

Tudományt és Szép Mesterséget tárgyazó közhasznú Tudósítás.

Egy Császári Királyi belső szolgálatban lévő ide való tudós férfúnak olly ritka és nagy mesteriséggel készített régi darabokból álló szép Gyűjteménye vagyon, mellyhez hasonlót találni 's szemlélni a' Királyi Kabinetumokban is ritkán lehet. Ezt az igen szép gyűjteményt maradéki nem lévén öfzveséggel eladni szándékozik. Ezeknek a' régi ritkaságoknak laistromát illy titulus alatt: „Sammlung von sehr seltnen Antiken, Statuen, Köpfen von Bronze, Kunstwerken, von Schildkröte, Elfenbein, rothen ächten Korallen, geistlichen und andern Prätiosen, Ringen, Abbildungen Römischer und Griechischer Kaiser, welche aus Conchilien in Porphir, mit Silber garnirt, Minia-

turgemähde, etc, welche alle sehr gut erhalten sind, und die höchste Aufmerksamkeit der Keuner und Kunstfreunde verdienen. Es ist auch eine Kupferstich-Sammlung von alten seltenen Blättern gegen 5000 Stück, welche die einzige ihrer Art ist. " —

Mitsoda darabokból állyon ez a' ritka szép Gyűjtemény azok, a' kiknek azoknak nyomtatott laistromát meg küldeni szereztsém vagyok, által láthatták. Egyébb Olvasóinknak is meg küldöttem volna, ha több nyomtatványokat adhatott volna ez a' tudós férfiú, vagy ha gondolhatnám, hogy a' Magyar Kurir Erd. Olvasói mindnyájan egyenlő módon gyönyörködjenek a' ritkaságoknak és régiségeknek esmeretében. Vannak azok közt olly szép darabok is mint p. o. s. a' 13-ik lapon, a' 11, 12, 15 és 14-ik szám alatt feljegyeztettek, melyek egyenként egyenként 3000 forintra betsültetnek. — Méltó volna, ha valamelyik nagy tehetségű Magyar Magnas, vagy tulajdon gyönyörűségére, vagy a' Pesti Magyar Könyv Tár számára ezt a' szép Gyűjteményt meg szerezné, 's annál fogva buzgó hazafiságát halhatatlanná tenné. A' kinek ezen ritka Gyűjteménynek meg szerzésére kedve legyen, a' Magyar Kurir elsőbb Irojával parantsolni, 's maga szándékát nékie tudtára adni méltotasson.

Hiradás.

Hazánkbeli Papirosnak Pesten, Kassán, és Debreczenben való árútatásáról.

Nemes Gömör és Kis Hont Vármegyében lé-

vő Oktinai, Murányi, Tiszafai, Rokfalvai, és Nádabulai Papiros malmoknak mostani Birtokosaik abban egyeztek meg, hogy minden készitendő papirosaikat egy kereskedő Társaságra bizzák eladás végett, mellynek Igazgatója Rosnyón Mayer Izráel Ur legyen. Az eddigvaló vevő Uraknak, és az egész Hazának nagyobb könnyebbségére:

P e s t e n, Liedemann Sámuel Urnál,

K a s s á n, Schiedler Antal Urnál,

D e b r e c z e n b e n, Rukel és Schmidt Uraknál,

ezen Papirosok mindenkor meghatározott áron kéfzen fognak találatni. Minthogy már ezen Papirosoknak jószágok elegendőképen esméretes, az árokra nézve is mindenkor a' környűállásokhoz képest a' legjutalmasabb ár fog meghatároztatni.

Külömben, a' kinek tetszik, Rosnyón magához Mayer Izráel Urhoz folyamadhatic.

Másodszori Hiradás.

A' Királyi Testörz6 Nemes Magyar Seregnek egy jó és alkalmas Traktérre, avagy Vendéglőre vagyon szüksége. A' kinek azon szolgálatnak igasságos feltételek mellett való felvételére kedves leszén, magát azon Nemes Testörz6 Sereg Oeconomizájának Igazgatójánál Csász. Kir. Fő Strázsamester Bacskádinál, a' feltételeknek megtudások végett jelentheti. Bétsben, Sz. Mihály Havának 28-dik napján, 1807-dik esztendőben.

Bacskády

Fő Strázsamester.

D. D. S.